

ANALIZA BILANSA

Dodatak „Narodnom Blagostanju“

BROJ 45

BEOGRAD, 11 NOVEMBAR 1939.

GODINA XI

Sadržaj:

Прво хрватско-славонско дионичко друштво за индустрију шећера — Осиек

ПРВО ХРВАТСКО-СЛАВОНСКО ДИОНИЧКО ДРУШТВО ЗА ИНДУСТРИЈУ ШЕЋЕРА — ОСИЈЕК

Приликом анализе до сада објављених биланса наших шећерана ми смо објаснили у чему се састоји проблем шећера код нас и указали смо на мере које би требало предузети да се он реши. Због тога се овом приликом на томе нећемо задржавати. Ипак морамо констатовати да наше шећерно питање није дефинитивно решено ни уредбама из августа о. г. о повећању откупних цена шећерне репе, о снижењу продајних цена шећера и рационализацији производње. Тим уредбама хтело се је изићи у сусрет свим интересентима. Међутим, како изгледа, пољопривредници нису задовољни ни с новим откупним ценама. Разочарани су и потрошачи шећера, јер је психолошко дејство снижења цене шећера за само пола динара по кг заиста незнатно. Многи малопродавци остали су, поред тога, и даље при старим ценама. С обзиром на то и повећање потрошње шећера у земљи могло би да буде слабије, него што се то желело. Ни наша шећерна индустрија није задовољна, али је она ипак без икаквог протеста примила терете који су поменути уредбама на њу преваљени, и то у нади да декретоване мере претстављају само први корак на путу који треба да доведе до оздрављења.

Досадашње стање није се могло, заиста, више издржати. Тешкоће с којима се је због досадашње погрешне трошаринске политике морала борити наша шећерна индустрија долазе јасно до изражаја и у билансима Осиечке фабрике шећера. Док је ова фабрика у нормалним годинама остваривала чисту зараду од 4 до 6 мил. дин. годишње, што с обзиром на инвестирани капитал од око 150 милиона динара није ни много, догле видимо да се ова добит почевши од 1931/32 рапидно топи, да би се у току 1934/35 и 1935/36 претворила у губитак од преко 3,7 мил. дин. годишње 1936/37 завршена је, истина, опет са чистим добитком од 988 хиљ. дин., али се тај износ није поделио акционарима, већ је употребљен за делимично покриће губитка од око 4 мил. из 1937/38. Најзад, и прошла пословна година, која је завршена 31 марта 1939, закључена је са чистим губитком од 558 хиљ. динара.

Што се тиче рада Осиечке фабрике шећера у прошлој пословној години, морамо напоменути да је на пословни успех неповољно утицало неколико чињеница. Пре свега, количина прерађене репе била је недовољна. Фабрика је имала штете и од тога, што је преузету репу платила 20 динара за квинтал, док јој је цена према садржају шећера била званично утврђена са 17,77 динара за квинтал. Цене шећера у тој години нису се биле промениле, али су цене споредних производа показивале изразиту тенденцију опадања. Исказани губитак у 1937/38 и 1938/39 морао би бити још и већи, да фабрика у тим

годинама није одустала од дотације амортизационом фонду.

Ево неколико цифарских података о производњи Осиечке фабрике шећера (у квинталима):

Година	Прерађена репа	Израђен шећер
1934/35	719.750	73.472
1935/36	642.355	81.818
1936/37	921.520	109.364
1937/38	409.000	40.368
1938/39	656.400	71.193

У прошлој пословној години фабрика је израдила за 75% више шећера него у 1937/38, али није ни издалека достигла производњу из 1936/37 или ону из године пре кризе. Ми смо већ имали прилику да нагласимо да 1937 година није била повољна за шећерну репу. Због неповољних временских прилика репа је у тој години касно посејана, а за краткотрајне вегетације владало је кишовито време и харала „*sergospora beticola*“, тако да је и приход био лош и по количини и по каквоћи. Треба имати у виду и чињеницу да фабрика, због побољшања цена осталих пољопривредних производа ни у 1937 ни у 1938 није успела да закључи потребну површину репе, ма да је продуцентима добровољно гарантовала већу минималну цену од званичне. Због слабог интереса који су показивали пољопривредници прошлогодишња сетва репе у рејону Осиечке фабрике шећера отегла се је од половине марта до половине маја; до августа временске прилике биле су повољне, али је тај месец био врло влажан, тако да су репу напале болести, које су спречавале и њен пораст и њено сазревање; резултат жетве био је неповољан и за фабрику и за пољопривреднике, јер се је на површини од скоро 5.500 јутара добило само 6.564 вагона репе, која је дала само 10,846% шећера. Прерада репе, која је трајала од 7 септембра до 22 октобра 1938, проведена је уз технички повољне услове, тако да су прошлогодишњи режијски трошкови били мањи од оних у 1937. Пошто су остали моменти били неповољни, тај успех је, разуме се, само релативан. Иначе, он је био омогућен обилном реконструкцијом погона, која је започета већ раније, а настављена у прошлој пословној години. За извршење тереконструкције употребљена су и извозна постројења и машине шећеране на Усори, која ликвидира.

Биланси Осиечке фабрике шећера за последње четири године овако изгледају:

Активна	РАЧУН ИЗРАВНАЊА			
	1935/36	1936/37	1937/38	1938/39
	у хиљадама динара			
Инвестиције	61.717	62.496	64.959	68.098
Инвентар	2.700	2.669	2.672	2.684
Залиха робе	38.685	47.559	17.864	8.328

Материјал	2.464	2.157	2.892	2.526
Семе шећ. репе	755	470	918	1.803
Дужници	39.291	36.722	49.750	58.469
Готовина	689	501	409	85
Ефекти	7.510	8.586	7.431	7.431
Губитак — салдо	6.735	—	3.042	558

Пасива:

Главница	30.800	30.800	30.800	30.800
Резервни фонд	47.246	40.511	40.511	37.475
Фонд курсне разлике	7.304	7.304	7.304	7.304
Фонд амортизације	31.050	33.890	33.890	33.890
Повериоци	44.145	47.667	37.432	40.513
Добитак	—	988	—	—
Збир биланса	160.545	161.160	149.937	149.982

Рачун губитка и добитка**Расходи:**

Производња шећера	28.945	36.858	17.361	29.268
Пословни трошкови	5.296	5.763	5.759	3.912
Отпис дубиоза	—	1.734	126	—
Порези	1.076	672	497	2.990
Амортизација	2.804	2.840	—	—
Пренос добитка	3.039	—	—	—
Добитак	—	988	—	—

Приходи:

Од производње	34.426	48.855	19.713	35.612
Пренос добити	—	—	988	—
Губитак	6.735	—	3.042	558
Збир прих.-расх.	41.161	48.855	23.743	36.170

Осијечка шећерана билансира сваке године на дан 31 марта. Збир биланса крајем прошле пословне године, дакле крајем марта 1939, износио је округло 150 мил. дин., готово једнако као и крајем марта 1938. У пасиви видимо да је резервни фонд прошле године смањен — због отписа губитка из претходне године — са 40,51 на 37,47 мил. дин. У 1935/36 резервни фонд био је још исказан са 47,24 мил. дин., али је у следећој години због отписа пренетих губитака морао да се смањи на 40,51 мил. Као што се види, Фабрика је последњих година узела из резервног фонда око 10 мил. за отписе губитака. Фонд курсне разлике, који је исказан са 7,3 мил. дин., у току последњих десетак година није се мењао. После 1936/37, у којој је амортизационом фонду дотиран износ од 2,84 мил., амортизација није такође вршена. Иначе, амортизациони фонд је билансиран са 33,89 мил. Њиме су укупне инвестиције и инвентар покривени са скоро 48%. Погољан је и однос између сопствених и туђих средстава. Код збира биланса од око 150 мил. укупна туђа средства не износе више од 40,5 мил., а књижена су преко рачуна „повериоца“. У поређењу са стањем крајем претходне године „повериоци“ су повећани за око 3 мил., али су још увек за преко 7 мил. дин. мањи од њиховог рекордног стања из 1936/37.

Инвестиције су билансиране са 68,1 мил. У току 1937-38 и 1938-39 за нове инвестиције издат је износ од 5,6 мил. То је у вези са већ поменутом реконструкцијом уређаја, за коју су употребљене и неке добро одржане машине и направе преузете од Усорске шећеране. Залиха робе је опет смањена. Крајем прошле године она је износила 8,33 мил. према 17,86 мил. у претходној и 47,56 мил. дин. у 1936/37. Насупрот томе „дужници“ се повећавају са 36,72 мил. дин. у 1936/37 на 49,75 мил. у претпрошлој и 58,47 мил. дин. у

прошлој години. Око 47,2% целе активе отпада на инвестиције и инвентар, 39% на дужнике, 5,5% на ефекте и 3,3% на разне позиције. Чињеница да је стање рачуна дужника неколико пута веће од стања рачуна робе указује на то да се преко „рачуна дужника“ књижи и моментано незапослена готовина која је уложена у новчане заводе.

Приходи од производње у 1938/39 износили су 35,6 мил., за 15,9 мил. дин. односно за око 75% више него у претходној години. Као што је већ споменуто, Фабрика је у 1938/39 израдила и за 75% више шећера него у 1937/38. Упркос поменутом сразмерно доста јаком повећању прихода, они су још знатно мањи него што су били у нормалним годинама пре кризе. На пример, у 1929 или 1930 износили су преко 80 мил. динара годишње. Прешлогодишњи приходи од производње били су за преко 25% мањи и од оних из 1936/37. На производњу шећера у прошлој пословној години утрошено је 29,27 мил. дин. односно 82,2% од прихода (према 88,1% у 1937/38). Даљих 11% од прихода отпада на пословне трошкове и 8,4% на порезе. Иако се је и у прошлој години одустало од вршења амортизационих отписа, ипак је пословање завршено са губитком од 558 хиљ. динара.

У управи Првог хрватско-славонског д. д. за индустрију шећера, Осијек, налазе се господа: Антун пл. Михаловић (претседник), Антонин Тиле и д-р Никола Костренић (потпретседници), Прокоп Чипера инж. Владимир Храповина, Отон Knoblox Вучански, Лазар Лађевић, Франц Паулић, Антон Шалек и Јосип Ф. Шмит. Чланови надзорног одбора су г. г.: Инж. Будислав Цвијановић, Антун Хржић, Хинек Коварж, Емил Кремер и Анте Шкарда.

Читајте „НАРОДНО БЛАГОСТАЊЕ“

Сваки напредак у производњи и употреби, све знање и сва искуства, што су их од године 1866 стекли специјалисти наше организације која обухвата цео свет, примењују се код фабрикации наших

GARGOYLE
МАЗИВА

и дају им онај квалитет, који гарантује сигуран и економичан погон.

Jugoslovenska
STANDARD — VACUUM
Oil Company d. d.

ЗАГРЕБ   БЕОГРАД